

Quan tài làm bằng thân cây gỗ dính treo trong hang đá bên sườn núi. Người đi địa phương gọi là địa hang ma.

Trong chuyến công tác tại Sơn La, đi tìm đường chân đầu tiên của chúng tôi là ở cao nguyên Mộc Châu xinh đẹp. "Ám ảnh" bởi câu nói "Gái Mường Tè, chè Tô Múa" (đây ý con gái Mường Tè rất xinh đẹp và chè Tô Múa rất ngon), chúng tôi muốn tìm hiểu chi tiết xe máy khảo sát các xã vùng sâu của huyện.

Thật bất ngờ, chuyến đi đã trở thành một cuộc du khảo vô cùng thú vị. Để biết, chúng tôi đã được chứng kiến một trong những bí ẩn về văn hóa mà cho tôi nghĩ về nhà có câu gì thích thú đáng. Đó là những ngôi mộ địa hang ma ở các xã Mường Sang, Tô Múa, Suối Bàng...

Nơi không có... nghĩa địa

Anh Mùi Văn Thanh - người Thái, cán bộ huyện Mộc Châu cho biết, để đến các địa điểm "hang ma" có hai cách. Một là thuê thuyền men theo sông Đà từ Hòa Bình lên Sơn La. Từ bến bèo Lị, xã Suối Bàng sẽ thấy hai bên vách đá có những hang địa hang sông sông và những khu mộ thuyền chèo leo trên vách đá. Còn nếu đi đường bộ thì cứ theo Quốc lộ 101 đến trung tâm xã Tô Múa rồi "tốt đẹp" theo con đường đất khoảng 18 km mới đến Suối Bàng. Trung tâm xã từ hang địa hang gần nhất là khoảng 4 km.

Không hẳn danh là cung đường "vừa đi vừa múa", chúng tôi phải trải nghiệm lên ngã xuống vài

chợ c lợ t mợ i vợ t qua đợ c con đợ ng vợ a trợ n vợ a gợ ghợ , quanh co, liên tợ c của tay áo, mợ t đợ ng lợ n nhợ n đá núi đợ vào trung tâm xã Tô Múa.

Tợ đây vào tợ p Suợ i Bàng đợ ng có đợ hợ n mợ t chút. Khợ i hành tợ trợ a, song cũng phợ i đợ n khi mợ t trợ i khuợ t núi chúng tôi mợ i tợ i đợ c ợ y ban xã.

Thợ t may mợ n, Chợ tợ ch xã Mùi Vắn Chợ i tợ p đón chúng tôi rợ t nợ ng hợ u. Trong bợ a cợ m thân mợ t, cợ Mùi Vắn Khợ ng, năm nay đã hợ n 70 tuợ i, ợ bợ n Khoang Tuợ ng, xã Suợ i Bàng cho biợ t, ngày xợ a khu vợ c này khách đợ n đây không bao giợ thợ y nghĩa đợ a bợ i vì đó là vì tợ p tợ c ngợ i chợ t sợ đợ c an táng vào các quan tài bợ ng nguyên mợ t cây gợ đã đợ c đợ c rợ ng ruợ t rợ i bợ ng cách nào đó mà... treo lên các vách đá. Hợ u nhợ bợ n nào cợ a Suợ i Bàng cũng có các đợ ng hang ma và các quan tài bợ ng gợ ợ trên đó cợ .

ợ

Thâm nhợ p đợ ng hang ma

Nghe chúng tôi đợ đợ t nguyợ n vợ ng đợ c tìm hiợ u các đợ ng hang ma, Chợ tợ ch Chợ i sau mợ t hợ i ngợ m nghĩ, rợ i gợ t đợ u: "Tôi cũng có ý đợ nh khợ o sát nhợ ng đợ ng ợ y tợ lâu mà chợ a có đợ p. Các anh nên nghợ sợ m đợ mai lợ y sợ c mà đi".

Tợ mợ sáng hôm sau, chúng tôi vợ a mợ mợ t đã thợ y Chợ tợ ch Chợ i nai nợ t gợ n gàng. Ông còn mang thêm gợ n chợ c dân quân đeo bi đông nợ c và balô đợ ng thợ c ăn nhợ xôi, gà cùng cợ chẵn, bợ t... Chợ tợ ch Chợ i bợ o, đợ nh Cợ m Tây cao gợ n 1.000m. Ngay cợ nhợ ng tợ u phu lão luyợ n nhợ t cũng chợ a mợ y ai lên tợ i đợ nh. Cho nên phợ i chuợ n bợ kợ càng, phòng khi phợ i ngợ lợ i giợ a rợ ng.

Cũng may do có thâm niên leo đợ ng rợ ng, nên chúng tôi cũng không đợ n nợ i bợ bợ quá xa. Đợ ng lên đợ nh Cợ m Tây đợ c cợ c kợ , có nợ i gợ n nhợ phợ i áp mợ t vào vách đá và rợ n ngợ i lên tợ ng mét mợ t. Chợ vợ a qua khợ i con đợ c thợ nhợ t mà ai cũng muợ n đợ t hợ i. Hợ t bám vào nhợ ng vách đá leo lên lợ i chui vào nhợ ng quãng rợ ng rợ m rợ p chợ ng chợ t dây leo rợ t khó đi, ngợ i đi trợ c phợ i kéo ngợ i đi sau, tợ ng bợ c mợ t mà vợ t lên.

Có nhợ ng đợ n đợ c dài đợ n nợ i, ngay cợ các dân quân sau khi leo đợ c chợ ng mợ t nợ a cũng phợ i... nghợ giợ a hiợ p. Chợ ng 1-2 phút đợ lợ y lợ i sợ c, chúng tôi lợ i cợ n rằng leo tợ p.

Cuợ i cùng thì "đợ ng ma" lợ n nhợ t Suợ i Bàng cũng hiợ n ra trợ c mợ t. Cợ a hang ợ đợ cao khoợ ng 700m, nợ i đợ c cho là còn cợ t giợ nhiợ u mợ thuyợ n nhợ t. Ngợ i dân đợ a phợ ng gợ i đây là hang ma Khoang Tuợ ng II. Hang mái đá hình vòm ợ ch, thoáng rợ ng, sâu vào chợ khoợ ng tợ 3 đợ n 4m, chiợ u dài khoợ ng 16m, tợ o thành mái vòm nhiợ u nợ c, đợ nh vòm cao nhợ t khoợ ng 20-25m, còn chợ kê quan tài có mái cao chợ khoợ ng vài ba mét, mợ a rợ ng không thợ hợ t đợ n nợ i đợ t mợ thuyợ n.

Theo lợ i cợ a các dân quân cùng đi thì nhợ ng quan tài hình thuyợ n này trợ c đây hợ u hợ t đợ c kê gác lên các mợ m đá nhợ sát vợ i trợ n hang, phía đợ i có nhợ ng đợ n cợ t chợ ng, đợ u đợ o chợ c, hoợ c giá đợ tợ ng chiợ c quan tài mợ t cách chợ c chợ n. Nhợ ng có thợ do thợ i gian, đợ ng đợ t, lợ đá mà tợ hợ i nhợ t là nhợ ng kợ "mợ tợ c" đã đợ n nợ i này sẵn tìm báu vợ t và đang tâm quặng nhợ ng chiợ c quan tài treo này xuợ ng nợ n hang. Nhiợ u mợ thuyợ n đã bợ vợ thành nhiợ u mợ nh,

phía trong lòng m thuy n có nhi u v c núi, lá r ng khô... Do ch t v t trên đ nh núi nên nhi u chi c quan tài còn g n nh nguyên v n. Đích thân Bí th Thu và Ch t ch Ch i đ ng ra làm nghi th c xin phép ti n nh khu t m t cho chúng tôi vào đ ng v i nhang đèn, bánh trái và nh ng l i kh n vái thành kính.

C g ng đ p b t n i s h i, tôi g ng mình l t m t c quan tài lên đ ... xem bên trong có gì. M t chi c chi u dài kho ng 1,7m, r ng ch ng 0,45m, lòng r ng 0,30m nghĩa là thi th ng i ch t s đ c "yên gi c" trong kh i g dày t i 15mm! Bên c nh có chi c quan tài bé h n dài 1,2 m, lòng r ng 0,30m. T t th y nh ng quan tài trên đ u đ c làm t g đ nh th i. Đây là lo i g quý có đ b n cao. Quan tài đ c trang trí nh ng hoa văn h a ti t r t c u k và hai đ u đ u đ c đ c hình đuôi én. Trong lòng quan tài, ph n đ t đ u ng i ch t đ c khoét hình lòng bát.

S dĩ nh ng quan tài này đ c g i là m thuy n b i chúng đ u đ c t m t thân g nguyên cây. Nh ng ng i th đã x đ c thân m t cây g có đ ng kính t m h n 1m r i dùng đ c khoét sâu vào m i bên ch ng 0,30mm. M i n a này có th tr thành m t thân thuy n đ c m c.

T i đ ng Khoang Tu ng II còn 18 b quan tài g n m v t v ng, ch ng đ ng ngang đ c kh p m t hang. Trong đ ng ng n ngang đ nát còn 2 m thuy n ch a nh ng m u x ng ng i. M t chi c đ ng bên trong m t h p s có c x ng hàm và b răng là c a ng i l n, đ tu i kho ng 36 - 42, cùng v i vài ba m u x ng đ i, x ng ng chân, m nh v n x ng ch u. M t chi c m thuy n nh h n đ ng n a h p s không còn nguyên v n, có l là h p s c a tr nh (ch ng 10 tu i).

Theo m t th ng kê ch a đ y đ , ch riêng xã Su i B ng c a huy n M c Châu đã có t i hàng ch c đ ng hang ma nh trên. M i đ ng ít thì có d m ba chi c m thuy n, nhi u lên t i vài ch c chi c. Ngoài ra còn có các xã M ng Sang, Tô Múa, Tân L p...

□

Bí n vi c đ a g n ng lên cao...

Có l cũng c n nói qua v v n đ dân t c h c đây. Chi m 90% dân s c a xã Su i B ng ng i dân t c Thái. V n theo c Mùi Văn Kh ng, câu chuy n ng i Thái đ nh c đ t này đ c c , k truy n l i hàng trăm năm tr c là t m t cu c thi b n cung tên t i n i có ng n núi đá Pa- k - sút (ti ng Thái, đ ch ra ti ng Kinh có nghĩa là ng n núi C m Tên).

Cách đây hàng trăm năm, ng i Xá (dân t c Kh Mú ngày nay) và ng i Thái cùng trên m nh đ t M c Châu. Ng i Xá b n tên r t gi i đã thách ng i Thái b n tên lên vách đá đ xác đ nh ch quy n vùng đ t. N u mũi tên c a bên nào b n c m vào vách đá nghĩa là th n núi, th n đ t thu n cho , còn bên nào thua ph i đi kh i m nh đ t này.

Ng i Xá dùng tên có b t đ ng đ u mũi tên nên b n vào vách đá thì b n y ra, còn ng i Thái l y sáp ong dính vào đ u mũi tên nên khi b n vào vách đá, mũi tên đã dính l i. T đó, ng i Thái đ c l i trên m nh đ t này, còn ng i Xá ph i ra đi. Gi đúng l i giao đ u là không đ c sinh s ng hay săn b n, tr ng tr t n i đây n a nên khi ch t, ng i Xá không đ c ch n c t trên m nh đ t này mà l y thân g to, khoét b ru t đ đ a ng i ch t vào trong r i treo lên các vách đá. Vì th , nh ng m thuy n tìm đ c trên các hang núi đ c cho là c a ng i Xá.

Ông Phạm Việt Hùng, Phòng Văn hóa - Thông tin huyện Mộc Châu cho biết các mẩu thuyến trong hang mẩu có niên đại ít nhất khoảng 600 năm, quan tài được làm bằng gỗ đinh thối. Nhiếp ảnh năng nổ của ta chọn gỗ này vì mùi khó chịu của gỗ sẽ làm thú rừng không lén gặm.

Đi đầu tiên mà bất cứ ai khi được tiếp xúc với khu mộ thuyến ở Suối Bàng chính là câu hỏi, "tại sao người ta có thể đưa được những khối gỗ nặng 400 - 500 kg lên đỉnh cao cả ngàn mét để an táng cho người chết?".

Giới thuyết đầu tiên được đưa ra là những người được an táng trong này thực ra là những quan lang hoặc những người có chức sắc trong bộ tộc người Xá thối. Khi chết, họ sẽ được khiêng, rước lên các đỉnh đá. Và các dân phu cũng sẽ dùng cưa, rìu để hạ những cây gỗ lớn để an táng cho các vị này. Song có một vấn đề là hầu như tất cả các mẩu thuyến ở đây đều bằng gỗ đinh thối. Vậy những khi chúng tôi tiến hành khảo sát thì hầu như không thấy một dấu hiệu nào thấy hiện nay đây có một gỗ đinh thối nào cũng như những dấu tích thấy hiện loài cây này đã từng hiện diện tại đây!?

Giới thuyết thứ hai là người Xá đã dùng thuyến chôn gỗ đinh thối tại các khu vực khác, tiếp tục tại khu vực phía Vực Yên (nay thuộc xã Tân Phong, Phù Yên, Sơn La) rồi lại chuyển tiếp tại vực đèo Lúi. Đó sẽ được chuyển tiếp tại các đỉnh hang ma.

Song câu hỏi ở đây là những khối gỗ nặng với 400-500kg, trong khi chúng tôi di chuyển người không cũng thấy rất khó có thể leo lên núi thì những người bản địa bằng cách nào có thể mang được chúng lên tới cao như vậy? Nếu quả thực giới thuyết này là chính xác thì có thể nói người Xá của chúng ta đã có trình độ vận chuyển gỗ thuở xưa... siêu cao thủ!

Mặt bí ẩn nhất là trong chuyến khảo sát mới đây tại một hang ma cũ đã bị... kẻ khác khai quật, Phòng Văn hóa - Thông tin huyện Mộc Châu đã làm được một đo đạc sơ bộ về tay và móng người chết. Đi sâu vào lòng là đo đạc sơ bộ về tay và móng người chết. Tay của người chết cao hơn bảy gang. Đi sâu vào đã đưa ra giới thuyết mà chưa ai tìm được câu trả lời thỏa đáng: Người của chúng ta có thể trông to lớn hơn người bình thường?

Những bí ẩn trên có lẽ sẽ phải mất nhiều thời gian, công sức của các nhà khoa học, các nhà dân tộc học và các nhà khảo cổ. Tuy nhiên, sau một thời gian chinh phục các đỉnh hang ma này, chúng tôi nhận thấy một thực trạng là đến thời điểm này thì hầu hết các điểm mộ thuyến ở xã Suối Bàng đã bị khai quật, không còn nguyên vẹn.

Theo anh Nguyễn Đức Nguyên - cán bộ Phòng Văn hóa - Thông tin huyện Mộc Châu, những hang ma đã bị khai quật ở Suối Bàng trên có bàn tay của kẻ săn lùng cổ vật. Những hang ma trên thực ra nằm rải rác trên các núi đá cao, dốc, lại rất xa khu dân cư nên theo anh Nguyên, triển khai các phương án bảo vệ là rất khó khăn. Thời điểm đi tìm này vì cớ gì gần những mộ thuyến trên có sự đóng góp rất tích cực của lực lượng Công an xã.

Tuy thế, rừng xanh núi đồi mênh mông, càng ngày càng nhiều thì Công an xã cũng không thể căng người ra để ngày đêm "gác" ở trước mặt của "hang ma" được.